

Czwartek, 25 stycznia 2018

Żegiestów

Uzdrowisko na pograniczu polsko-słowackim, położone na stromym zboczu doliny Popradu (Łopata Polska), w głównym punkcie przełomu tej rzeki. Wieś o tej nazwie została założona na "surowym kamieniu" przez Hawryłę Juranka, na mocy przywileju nadanego przez bpa Franciszka Kraśnickiego w 1575 r. Wzmiankę o niej spotykamy później w inwentarzach dóbr biskupich z 1645 i 1668 r.

Jak głoszą przekazy, już w XVIII w. dostrzeżono właściwości lecznicze występujących tu źródeł mineralnych. Szczególną sławą cieszyła się woda mineralna "Maryja", którą podobno już wtedy rozwożono w drewnianych naczyniach po Galicji. Prawdziwym jednak ojcem Żegiestowa jako uzdrowiska był Ignacy Medwecki, który po odkryciu źródeł "Anna" i "Antonina" wykupił od miejscowych chłopów ziemię, na których się one znajdowały. Akt kupna terenów pod założenie uzdrowiska został podpisany w 1862 r.

Wcześniej, w 1847 r. na zlecenie Medweckiego, prof. K. Mohr z Krakowa wykonuje pierwsze badania właściwości chemicznych wód mineralnych. Następnym jego posunięciem była budowa łazienek, a w późniejszym czasie- drogi do Muszyny. Mimo początkowego odcięcia od głównych tras komunikacyjnych (dojazd był możliwy tylko przez Krynice i Muszynę), miejscowość ta stała się w dość krótkim czasie modnym kurortem o renomie równej Krynicy. Idąc za radą dra J. Dietla i K. Skobla, Ignacy Medwecki zatrudnia pierwszego lekarza zdrojowego dra F. Z. Gogojewicza. Napisał on wiele prac naukowych o leczniczych właściwościach źródeł mineralnych, a co za tym idzie, liczbie kuracjuszy. Rozpoczęto wtedy również eksploatację złóż mineralnych na skalę masową, zwłaszcza zdroju "Anna", które uważano wówczas za najsilniejszą szczawę żelazistą w Europie. Po śmierci Ignacego Medweckiego godnym jego następcą okazał się jego syn Karol. Kładł on szczególny nacisk na opracowanie naukowe zbioru wód mineralnych. Pracę tę wykonał na jego zlecenie doc. dr A. Aleksandrowicz na przełomie 1867 i 1868 r.

O Żegiestowie pisali również w tym czasie dr Ściborowski (lekarz zakładowy Szczawnicy), dr T. Szczepański (wieloletni lekarz zakładowy Żegiestowa), dr K. Zagórski, dr B. Lutostański (balneolog) i wielu innych. Rozpoczyna się wzmożony napływ kuracjuszy oraz duży- jak no owe czasy- wywóz wody mineralnej; w skali rocznej wynosił on ok. 100 tys. butelek. Dużą pomoc w tym zagadnieniu okazał prof. UJ- dr K. Olszewski, który na specjalny użytek Żegiestowa opracował nowy sposób butelkowania, tzw. "igiełkowy". Niestety, wraz ze śmiercią Karola Medweckiego, w 1888 r., następuje zahamowanie rozwoju uzdrowiska. Dopiero nowy właściciel, inż. I. Krynicki, kontynuuje zaczęte przez Medweckiego dzieło. W 1906 r. Żegiestów znów zmienia właścicieli; są nimi ks. prof. dr Michał Żyguliński (poseł do parlamentu austriackiego) i Wiktoria Więckowska. Pod ich rządami uzdrowisko zyskało

nowych kuracjuszy i stało się coraz chętniej odwiedzanym kurortem.

Wybuch I wojny światowej doprowadza do dewastacji i częściowej ruiny Żegiestowa. Po odzyskaniu niepodległości uzdrowisko staje się własnością spółki kierowanej przez rodzinę Krukierów. W latach 1924-1929 następuje planowa rozbudowa Żegiestowa na nowym miejscu. Dzięki tej nowatorskiej koncepcji powstaje niejako zupełnie nowe uzdrowisko, bez szpecącej rozbudowy wiejskiej. W okresie II wojny światowej działa tutaj, podobnie jak w pobliskiej Muszynie, punkt przerzutowy. Szefem tej grupy był S. Janik, a uciekinierów przechowywano w willach "Orlątko", "Żarlino" i w "Domu Krysi" na Łopacie. Po okupacji Żegiestów zachowuje w dalszym ciągu status uzdrowiska i zostaje upaństwowiony.

Osoby odwiedzające tę miejscowość pragniemy zachęcić do zwiedzania dawnej cerkwi pw. św. Anny i św. Michała Archanioła. Zbudowana została w latach 1917-1925 w tradycji budownictwa cerkiewnego. Jest to budynek murowany z kamienia i cegły na planie krzyża, jednonawowy, z dwiema przybudówkami zakrystyjnymi. Dach wielospadowy, zwieńczony dwiema ośmiobocznymi wieżami nadstawowymi z baniastymi kopułami. Wewnątrz sklepienie pozornie kolebkowate, a w części centralnej sklepienie ośmiopolowe w typie trompów. Wystrój wnętrza częściowo neoromański, wykonany w latach 1959-1960 przez J. Kanię. Z wyposażenia cerkiewnego pozostały: kielich barokowy z XVIII w., rzeźbiony lichtarz paschalny z przełomu XVIII i XIX w., feretryny z ludowymi ikonami "Zwiastowania" i "Ukrzyżowania" z XVIII i XIX w., ikony "Chrystusa Pantokratora" z 1784 r. i "Chrystusa w grobie" malowany na blasze, z XIX w. Cerkiew została przemianowana na kościół rzymskokatolicki w latach 1946-1947. W niewielkiej odległości od budynku, na wzgórzu, znajduje się źródło od wieków uważane przez miejscową ludność za cudowne.

Do ciekawych i wartych obejrzenia obiektów zaliczyć należy kościół pw. św. Kingi, zbudowany w latach 1907-1908 wg projektu Michała Morawieckiego. Zbudowany w stylu neogotyckim, murowany, jednonawowy o trójprzęsłowej nawie. Dach namiotowy wieńczy umieszczona na kalenicy wysmukła wieżyczka, nakryta iglicą. Wewnątrz sklepienie krzyżowe

na gutrach. W środku na szczególne zainteresowanie zasługuje ołtarz główny z 1908 r. i boczny z 1911 r.- wykonane w stylu neogotyckim przez J. Wałaszek, konfesjonał z 1932 r. projektu T. Terleckiego oraz monstrancja wg projektu J. Bukowskiego.

W spisie konserwatorskim z terenu Żegiestowa znajdują się również Łazienki murowane, wykonane wg projektu W. Klimczaka, Dom Zdrojowy projektowany przez A. Szyszko-Bohusza oraz sanatorium i szpital uzdrowiskowy.

Żegiestów jest położony na wysokości 410-560 m n.p.m. w dolinie Popradu, która akurat w tym miejscu jest głęboko wycięta, dzięki czemu miejscowość ta posiada specyficzny mikroklimat. Wody mineralne, które tu występują są wydobywane ze źródeł i odwiertów. Źródła te są szczawami węglowo-magnezowo-wapniowo-żelazistymi. Stosowane są do picia i kąpieli przy leczeniu chorób układu trawiennego, niedokrwistości stałej, wyczerpaniu, schorzeniach serca oraz układu moczowego.

Atrakcje: cerkiew, kościół św. Kingi, źródło Anna, ścieżka ornitologiczna, Łopata Polska (jedyne miejsce gdzie Polska graniczy ze Słowacją od strony północnej, a nie południowej), wyciąg narciarski.